

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ
ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

30
ΣΧΟΛΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

<http://www.floropoulos.gr> - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλιαγμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Δευτέρα 22 Ιουλίου 2013

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Α. Επειδή λοιπόν ο Προμηθέας βρέθηκε σε δύσκολη θέση, ποια λογής σωτηρία να βρει για τον άνθρωπο, αποφασίζει να κλέψει τις τεχνικές γνώσεις του Ηφαίστου και της Αθηνάς μαζί με τη φωτιά –γιατί ήταν αδύνατο να αποκτηθούν αυτές από κάποιον ή να χρησιμοποιηθούν χωρίς τη φωτιά– και με αυτόν τον τρόπο λοιπόν τις δωρίζει στον άνθρωπο. Τις γνώσεις του λοιπόν για την αντιμετώπιση των βιοτικών αναγκών έτσι τις απέκτησε ο άνθρωπος, την πολιτική όμως τέχνη δεν την είχε γιατί αυτή την κατείχε ο Δίας. Και ο Προμηθέας δεν είχε πια τα χρονικά περιθώρια να μπει στην ακρόπολη, την κατοικία του Δία –εκτός αυτού και οι φρουροί του Δία ήταν φοβεροί– μπαίνει όμως κρυφά στο κοινό εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου, μέσα στο οποίο οι δυο τους ασκούσαν με αγάπη τις τέχνες τους, και αφού έκλεψε και την τέχνη της φωτιάς του Ηφαίστου και την άλλη της Αθηνάς, τις δίνει στον άνθρωπο. Και με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται βέβαια για τον άνθρωπο αφθονία μέσων για τη ζωή του, ο Προμηθέας όμως εξαιτίας του Επιμηθέα αργότερα, όπως λέγεται, καταδικάστηκε για κλοπή

Β1. Ο Πρωταγόρας με τον ανθρωπολογικό μύθο του Προμηθέα προσπαθεί να αποδείξει στο Σωκράτη ότι η πολιτική αρετή διδάσκεται. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, αφηγείται πως οι θεοί έπλασαν σε ένα πρώτο στάδιο τα ζώα στο εσωτερικό της γης και στη συνέχεια ανέθεσαν τον εφοδιασμό τους με τις απαραίτητες ιδιότητες στους δύο Τιτάνες, τον Προμηθέα και τον Επιμηθέα. Αποφασιστική για την εξέλιξη του μύθου στάθηκε η επιθυμία του Επιμηθέα να αναλάβει την κατανομή των ιδιοτήτων. Παρατηρείται λοιπόν, μια αντιστροφή ρόλων, καθώς ο Προμηθέας είναι αυτός που πρέπει να προνοήσει, να σκεφτεί τα είδη και το ρόλο τους και να προχωρήσει στο σωστό μοίρασμα και ο Επιμηθέας να κρίνει εκ των υστέρων. Παρ' όλα αυτά ο Επιμηθέας ανέλαβε να μοιράσει εφόδια στα ζώα και στον άνθρωπο κάτι για το οποίο δεν είναι ούτε προορισμένος, ούτε ικανός και ο Προμηθέας την τελική επιθεώρηση. Έτσι, ο Επιμηθέας κατά τη διανομή των δυνάμεων- ικανοτήτων στα ζώα παρείχε αρχικά τα απαραίτητα μέσα προφύλαξης από τους εχθρούς δηλαδή τα υπόλοιπα ζώα («Νέμων δέ...ἀϊστωθείη»). Ακόμη, εξασφάλιζε τροφές διαφορετικές για το κάθε γένος, δηλαδή σε άλλα χορτάρι από τη γη, σε άλλα καρπούς δέντρων και σε άλλα ρίζες. Σε άλλα λοιπόν, έδωσε σωματική δύναμη και

σε άλλα, που ήταν αδύναμα, ταχύτητα. Σε άλλα διένειμε όπλα, (όπως νύχια και δόντια,) ενώ σε άλλα μικρό σώμα, και ως όπλα για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, μοίρασε φτερά ή υπόγεια κατοικία. Τέλος, σε άλλα έδωσε μεγάλο σώμα, και ως όπλο για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, θα χρησίμευε η μεγάλη σωματική διάπλαση.

Στη συνέχεια εξασφαλίζει μέσα προστασίας από την εναλλαγή των εποχών και τις δυσμενείς καιρικές συνθήκες που προέρχονται από τον Δία («ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ... καὶ ἀναίμοις.»). Μοιράζει, λοιπόν, σε άλλα πλούσιο τρίχωμα, σε άλλα γερό δέρμα, και σε άλλα γερό δέρμα χωρίς αίμα. Ακόμα φροντίζει για την εξασφάλιση τροφής («Τοῦντεῦθεν ... ἄλλων βοράν») μοιράζοντας διαφορετικά είδη τροφής σε κάθε ζωικό είδος, για να μην εξαντληθούν συγκεκριμένα είδη διατροφής. Έτσι, έδωσε τη δυνατότητα στα φυτοφάγα ζώα να καταναλώνουν χόρτα, καρπούς δέντρων ή ρίζες ενώ στα σαρκοφάγα ζώα να τρώνε τις σάρκες άλλων ζώων. Τέλος εξισορροπεί τις αντίρροπες δυνάμεις στη φύση με σκοπό τη διαίωνηση των ειδών «καὶ τοῖς μὲν ὀλιγογονίαν ... τῷ γένει πορίζων.» επιτρέποντας ολιγονία στα σαρκοφάγα ζώα, δηλαδή μικρή γονιμότητα, και πολυγονία, δηλαδή μεγάλη γονιμότητα, σε όσα γίνονται βορά άλλων ζώων.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι στη φύση ισχύει ο νόμος της αναπλήρωσης, σύμφωνα με τον οποίο μια αδυναμία αναπληρώνεται από μια ικανότητα. Έτσι, προκύπτει ότι ο Πρωταγόρας εξηγεί τελεολογικά αυτό τον νόμο, εξηγεί δηλαδή τις ιδιότητες και τις ικανότητες ανάλογα με τον σκοπό που υπηρετούν και τη λειτουργία που επιτελούν. Συγκεκριμένα η ταχύτητα αντισταθμίζει την αδυναμία, τα φτερά ή η υπόγεια κατοικία αντισταθμίζουν το μικρό σωματικό μέγεθος, όσα ζώα έχουν δύναμη, δεν χρειάζονται ταχύτητα, όσα έχουν μεγάλο σωματικό μέγεθος, σώζονται χάρη σ' αυτό. Τα όπλα αντισταθμίζουν την έλλειψη δύναμης και ταχύτητας, για να αντιμετωπίζουν τις μεταβολές του καιρού, εφοδιάζονται με πυκνό τρίχωμα και γερό δέρμα, σε αυτά που γίνονται βορά άλλων ζώων δίνεται η δυνατότητα να γεννούν πολλούς απογόνους. Όσα τρέφονται με άλλα ζώα, γεννούν λίγους απογόνους, ενώ δίνονται διαφορετικά είδη τροφής σε κάθε είδος ζώου, για να μην εξαντληθούν συγκεκριμένα είδη διατροφής. Όσον αφορά, λοιπόν, στα ζώα η μοιρασιά που έκανε ο Επιμηθέας ήταν σοφή, αφού πέτυχε την αντισταθμιστική, σύμμετρη και ισόρροπη κατανομή εφοδίων για τη διαίωνηση όλων των ειδών.

B2. α) Όπως αναφέρεται στο μύθο, ο Επιμηθέας βρίσκεται σε αδιέξοδο (ήπόρει, ἀποροῦντι), καθώς άφησε χωρίς εφόδια το ανθρώπινο γένος. Ο Προμηθέας αναλαμβάνει να επιθεωρήσει το έργο του αδελφού του και αντιλαμβάνεται τότε ότι ο άνθρωπος, ενώ πλησίαζε η καθορισμένη ημέρα που θα έβγαινε από τη γη στο φως παρουσίαζε ατέλειες που τον άφηναν εκτεθειμένο στη δύναμη των ζώων και τον καθιστούν ευάλωτο απέναντί τους και ήταν ένα ον χωρίς δυνατότητα αυτο-υπεράσπισης.

Ο άνθρωπος λοιπόν, σύμφωνα με το μύθο απέμεινε **γυμνός**, καθώς το σώμα του δεν προστατευόταν ούτε με σκληρό δέρμα, ούτε με πυκνό τρίχωμα, **άστρωτος**,

αφού δε διέθετε κατάλληλο δέρμα ή τρίχωμα που θα χρησίμευε ως στρωσίδι για τον ύπνο, ήταν **ανυπόδητος**, πράγμα που δυσκόλευε τη μετακίνησή του και **άοπλος**, καθώς δε διέθετε κανένα φυσικό όπλο που θα του επέτρεπε να αμυνθεί απέναντι στα υπόλοιπα ζώα («**γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδητον καὶ ἄστρωτον καὶ ἄοπλον**»).

β) Όταν ο Προμηθέας αντιλήφθηκε το αδιέξοδο στο οποίο κατέληξε το έργο του Επιμηθέα, αποφασίζει να μπει κρυφά στο εργαστήριο της Αθηνάς και του Ηφαίστου και να κλέψει την «έντεχνον σοφίαν» και τη φωτιά και να τα δωρίσει στον άνθρωπο.

Όσον αφορά, λοιπόν, στην «έντεχνον σοφία» πρέπει να σχολιαστεί ότι το επίθετο «έντεχνος» υποδηλώνει αυτόν που είναι μέσα στα όρια της τέχνης, τον έμπειρο, τον επιδέξιο. Στη φράση «έντεχνος σοφία», η λέξη «σοφία» υποδηλώνει τη σοφία που εμπεριέχει την τέχνη, τη σοφία που συμπορεύεται με την τέχνη, τις τεχνικές γνώσεις. Αρχικά η έννοια της σοφίας έχει κυρίως να κάνει με τη δεξιότητα και την εμπειρία σε κάποια τέχνη, την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, τη μεταλλουργία, την ιατρική, κ.τ.λ. Επομένως, ο προσδιορισμός «έντεχνος» επιτρέπει εδώ στον Πρωταγόρα να διευκρινίσει πως αυτού του είδους τη σοφία εννοεί και όχι αυτή που συνδέουμε με τη γνώση των επιστημών και τη φιλοσοφία, δηλαδή τις θεωρητικές γνώσεις. Ως προς τις καλές τέχνες η έντεχνη σοφία δεν σχετίζεται με τη σύλληψη της ιδέας ενός καλλιτεχνικού έργου, αλλά με την αναγκαιότητα χρήσης τεχνικών γνώσεων και εργαλείων για τη δημιουργία κάποιων από αυτά (πχ. Αρχιτεκτονική, γλυπτική).

Η «**έμπυρος τέχνη**», από την άλλη, είναι η πρακτική εφαρμογή των τεχνικών γνώσεων κυρίως με τη χρήση της φωτιάς. Η φωτιά είναι η πρώτη μεγάλη πηγή ενέργειας που έμαθε να μεταχειρίζεται ο άνθρωπος. Η φωτιά εδώ δικαιολογημένα έχει τοποθετηθεί στη βάση όλων των τεχνολογικών προόδων που πέτυχε από τότε. Η αδιάσπαστη σύνδεση της τεχνολογικής και πνευματικής δραστηριότητας εκφράζεται στην αρμονική συνύπαρξη των δυο θεών, δηλαδή του Ηφαίστου και της Αθηνάς.

Τα δώρα του Προμηθέα, λοιπόν, η έντεχνος σοφία και η φωτιά, έδωσαν στον άνθρωπο τη δυνατότητα όχι απλώς να επιβιώσει και να προσαρμοστεί στο φυσικό περιβάλλον αλλά ταυτόχρονα να διαφοροποιηθεί από τα άλλα όντα, θέτοντας τις βάσεις για το τεχνικό πολιτισμό, την πρόοδο, την εξέλιξη και τη δημιουργία ανώτερης μορφής ζωής. Συμπερασματικά, η φωτιά και οι τεχνικές γνώσεις κατέστησαν τον άνθρωπο κυρίαρχο της φύσης παρά την αρχική αδυναμία του.

B3. Σχολικό βιβλίο σελ 35: « Η σωκρατική αμφισβήτηση... άνθρωπος».

B4. α) αύξηση: ηὔξε

πολυμήχανος: ἔμηχανᾶτο

δεοντολογία: ἔδει

αντίδοτο: δωρεῖται

κατοχή: ἔσχεν

β) προσῆπτεν :επισύναψη

ἐκόσμει : κόσμημα

ἔνεμεν : διανομή

ἔστι : ουσιαστικός

εὗροι: ευρεσιτεχνία

Φ Ρ Ο Ν Τ Ι Σ Τ Η Ρ Ι Α
Ο Μ Ο Κ Ε Ν Τ Ρ Ο
Α. Φλωρόπουλου
για μαθητές με απαιτήσεις

http://www.floropoulos.gr - email: info@floropoulos.gr

• ΚΕΝΤΡΟ ΑΘΗΝΑΣ: Βερανζέρου 6, Πλατεία Κάνιγγος, Τηλ.: 210-38.14.584, 38.02.012, Fax: 210-330.42.42
• ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ: Λ. Βουλαγαμένης 244 (μετρό Δάφνης), Τηλ.: 210-9.76.76.76, 9.76.76.77

**ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΑΡΧΑΙΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΗΣ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

Δευτέρα 22 Ιουλίου 2013

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Α. Οι κατηγορίες είναι τόσο πολλές και βαριές, ώστε νομίζω ότι δεν θα μπορούσε ο Εργοκλής να τιμωρηθεί από το δικό σας λαό όπως του αξίζει, ακόμα κι αν θανατωνόταν πολλές φορές για καθεμιά από τις πράξεις του. Γιατί είναι φανερό ότι και πόλεις έχει προδώσει, και έχει αδικήσει τους προξένους και τους συμπολίτες σας, και έχει γίνει πλούσιος από φτωχός με τα δικά σας χρήματα. Πώς όμως είναι δυνατό να συγχωρείτε αυτούς, όταν βλέπετε από τη μια μεριά τα πλοία που αυτοί κυβερνούσαν να καταστρέφονται από έλλειψη χρημάτων και να γίνονται λίγα από πολλά, και από την άλλη μεριά ότι αυτοί, αν και απέπλευσαν φτωχοί και άποροι, έχουν αποκτήσει τόσο γρήγορα τη μεγαλύτερη περιουσία απ' όλους τους πολίτες;

Β] Γραμματική

ᾧ ἄνδρες (δοτική πληθυντικού): τοῖς ἀνδράσι(ν)

τῶ πλήθει (αιτιατική ενικού): τό πλήθος

τούς πολίτας (κλητική ενικού): ᾧ πολῖτα

τάς ναῦς (γενική ενικού): τῆς νεώς

τῶν χρημάτων (δοτική ενικού): τῶ χρήματι

ἔστί (γ' ενικό οριστικής Μέλλοντα): ἔσται

ἀποθανών (γ' πληθυντικό Οριστικής Ενεστώτα): ἀποθνήσκουσι(ν)

ἔχειν (β' ενικό Οριστικής Παρακειμένου): ἔσχηκας

ὄρατε (απαρέμφατο Ενεστώτα): ὄρᾱν

ἦρχον (μετοχή Ενεστώτα αρσενικού γένους): ἄρχων

Γ] Συντακτικό

1. δεινά = κατηγορούμενο στο υποκείμενο τα κατηγορημένα

Ἀθηναῖοι = ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ᾧ ἄνδρες

ἄν δύνασθαι = αντικείμενο στο δοκεῖ, ειδικό απαρέμφατο

τῷ πλήθει = ἔμμεσο αντικείμενο στο δοῦναι

προδεδωκώς = κατηγορηματική μτχ που αναφέρεται στο υποκείμενο του ρήματος
(οὗτος ενν.)

ὑμετέρους = ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο πολίτας

ἔχειν = υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρή, τελικό απαρέμφατο

ᾧν = αντικείμενο στο ἦρχον

πένητας = επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο τούτους

οὐσίαν = αντικείμενο στο κεκτημένους